

کارکرد کنش پژوهی در توسعه حرفه ای دانشجو معلمان دانشگاه فرهنگیان

❖ نرگس چراغی^{۱*} ❖ عادل سلیمانی^۲

صفحه: ۱۵۰-۱۲۳

چکیده

پژوهش کیفی حاضر با رویکرد کنش پژوهی و با شیوه تحلیلی-استنباطی انجام شده است. جامعه آماری این مطالعه را ۱۶ دانش آموز از کلاس اول ابتدایی مدرسه کارخانه قند بیستون در استان کرمانشاه تشکیل دادند، داده‌های این تحقیق با بهره‌گیری از تکنیک‌های مصاحبه نیمه ساختارمند و مشاهده گردآوری شد. در فرآیند تجزیه و تحلیل داده‌ها با بهره‌گیری از کدگذاری‌های متعارف تعداد ۱۷۲ کد باز، ۲۰ کد محوری و ۵ کد انتخابی از نقد تدریس و تأملات استخراج شد. از جمله کدهای محوری بدست آمده که می‌توانند در ارتقا و توسعه حرفه معلمی اثرگذار باشند می‌توان به خودشناسی معلم، مدیریت فضای آموزشی، داشتن طرح درس، ویژگی‌های اخلاقی و رفتاری معلم، علاقه‌مندی معلم به آموزش، ارتباط اولیه، برنامه‌ریزی و آمادگی، مرور دانسته‌ها، مشارکت دادن دانش آموزان، دانش محتوایی معلم، مهارت کلامی معلم، فنون سؤال کردن، بهره‌گیری از امکانات آموزشی، استفاده از فناوری، برقراری نظم در کلاس، مدیریت زمان، جمع‌بندی پایانی، سنجش و ارزشیابی و ارائه تکلیف عملکردی اشاره کرد در نهایت طی کدگذاری گزینشی پنج مقوله وظایف معلم، مهارت عاطفی معلم، مهارت ارتباطی معلم، مهارت تدریس و مهارت سنجش و ارزیابی معلم استخراج گردید.

کلیدواژه‌ها: کنش پژوهی، توسعه حرفه‌ای، تأمل‌های حرفه‌ای، شغل معلمی

■ پذیرش مقاله: ۱۴۰۱/۰۱/۰۶

■ دریافت مقاله: ۱۴۰۰/۰۵/۲۰

۱. دانشجوی دانشگاه فرهنگیان کرمانشاه، کرمانشاه، ایران Email: cheraghinarges10@gmail.com

۲. مدرس دانشگاه فرهنگیان کرمانشاه، کرمانشاه، ایران

مقدمه

معلم، کلیدی‌ترین و مؤثرترین عامل و عنصر نظام تعلیم و تربیت است؛ به گونه‌ای که توفیق یا شکست برنامه‌ها و فعالیت‌های آموزشی این نظام، مستقیم یا غیرمستقیم معطوف به معلمان آن می‌باشد. اهمیت جایگاه و نقش معلم در تعلیم و تربیت تا حدی است که می‌توان گفت، کارایی و کفایت او آئینه تمام‌نمای کفایت و کارایی هر نظام آموزش و پرورش می‌باشد و مهم‌ترین وسیله رسیدن جامعه با غایات و هدف‌های آموزش و پرورش معلم صاحب صلاحیت است. (Rauf, 2017; Taghipour, 2017). در همین راستا (Karami et al, 2017) بیان کرده‌اند که تربیت نیروهای کارآمد اجتماعی در سایر برنامه‌های توسعه حرفه‌ای شکل می‌گیرد. مفهوم ارتقای حرفه‌ای معلمان از اواسط قرن بیستم و با ضرورت یافتن اجرای اصلاحات در نظام‌های آموزشی، پدیدار شده است. در شکل‌گیری این مفهوم، یافته‌های پژوهشی و بررسی مقایسه نظام‌های آموزشی تأثیر زیادی داشته‌اند. زیرا به صورت علمی نشان داده شد که «معلم» در انجام اصلاحات آموزشی نقش دو سویه‌ای دارد. از یک سو موضوع اصلاحات آموزشی و از سوی دیگر عامل اصلاحات آموزشی محسوب می‌شود. و از عمده‌ترین اهداف رایج در آموزش معلمان عبارت‌اند از: حرفه‌ای سازی (تمرکز بر معلمان بدون کیفیت یا با کیفیت پایین)، ظرفیت‌سازی در معلمان (آماده‌سازی معلمان برای پذیرش مسئولیت‌های جدید یا مواجهه با تغییرات برنامه‌های درسی)، به روز کردن معلمان (به روز نگه داشتن و توانایی تدریس متناسب با شرایط و روش‌های جدید تدریس). (Tong & Han, 2005). در این میان، (Pardakhti et al, 2012) حوزه حرفه‌ای معلمان عبارت است از «فرآیندها و فعالیت‌های طرح‌ریزی شده به منظور افزایش دانش و مهارت‌ها و نگرش‌های حرفه‌ای معلمان تا اینکه بتوانند موجب بهبود یادگیری دانش‌آموزان شوند.

توسعه حرفه‌ای معلمان نیازمند تحول در فرایند آموزش، تغییر باورها، نگرش‌ها و فراهم نمودن چارچوب مناسب برای آموزش یادگیری است. (Samadi, 2012). از طرف دیگر (Bozorginezhad et al, 2018) توسعه حرفه‌ای معلمان شامل بهبود کیفیت فعالیت‌هایی می‌شود که معلمان در داخل و خارج از مدرسه انجام می‌دهند و مجموعه‌ای از فرآیندهای رسمی و غیررسمی را در بر می‌گیرد این فرآیندها برای بهبود بخشیدن به مهارت، دانش و رسیدن به تدریس مطلوب معلمان است. به نظر (Sallee, 2011) توسعه حرفه‌ای باید موجب ارتقای فردی، حرفه‌ای و اخلاقی معلمان شود. (Buczynski & Hensen, 2010) در یک مطالعه موردی کیفی پیامدهای توسعه حرفه‌ای را مطالعه نموده‌اند، نتایج پژوهش آن‌ها نشان داد که توسعه حرفه‌ای موجب افزایش دانش محتوایی معلمان، استفاده از روش تدریس پژوهشی در کلاس و بهبود

نمرات دانش آموزان در آزمون‌های استاندارد می‌شود. در همین راستا (McLeen, 1999) هویت حرفه‌ای در طول زمان رشد می‌کند و شامل کسب بینش‌هایی برگرفته از شیوه‌های حرفه‌ای، ارزش‌ها، مهارت‌ها و دانش لازم در حرفه‌ای خاص است که در همین راستا (Deputy of elementary education, 2016) همه معلمان باید در حین دوره کاری خود به عنوان یک مسئولیت شغلی بر رشد و توسعه حرفه‌ای مؤثر مداوم و مناسب بپردازند. توسعه حرفه‌ای معلمان که به عنوان آموزش ضمن خدمت یا آموزش معلم شناخته می‌شود. جهت ارتقا و توسعه و معلمان در حیطه خاصی ارائه می‌گردد و چشم‌انداز نگاه سیاست‌گذاران را آشکار می‌سازد. هرچند که طی این فرایند معلم دریافت‌کننده است اما بهره‌ور و نهایی دانش آموزان خواهند بود. (Kalantari Khandani & Farrokhi, 2015). در همین راستا (Gallo-Fox and Stonckburry, 2017). معلمان که دانش و مهارت‌های خود را با هم‌اندیشی و تلاش برای رشد و توسعه حرفه‌ای به دست می‌آورند، باعث ایجاد تغییرات در تمام تمرینات آموزشی کلاس درس می‌شوند که این امر به نوبه خود افزایش یادگیری و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان را در پی خواهد داشت. در این میان (Ahanchian et al, 2017) نگاهی به سوابق گفت‌وگو معلمان توسعه حرفه‌ای نشان می‌دهد که بخش مغفول این گفت‌وگو توجه به ابعاد حرفه‌ای مشخصی شده‌ای بوده که به موازات هویت سازمانی فرد می‌بایست در معرض رشد و توسعه قرار گیرد.

در همین راستا (Talkhabi et al, 2019) هدف اساسی توسعه حرفه‌ای معلمان تغییر کنش‌گری آن‌هاست مطالعات متعدد در حوزه آموزش معلمان نشان می‌دهد که تغییر کنش‌گری معلمان جز با تغییر «شناخت معلمان» ممکن نیست برای همین شناخت معلم از حرفه کاری خود بسیار حائز اهمیت می‌باشد در همین راستا مطالعات متعدد در این حوزه نشان می‌دهد که «شناخت معلمان» به‌طور مستقیم ادراکات و قضاوت‌های معلمان از تعامل بین تدریس و یادگیری و در نتیجه رفتار معلمان در کلاس درس را تحت تأثیر قرار می‌دهد. این رفتارها شامل طراحی طرح درس‌ها، تصمیمات اتخاذ شده توسط معلمان و نوع یادگیری که در کلاس بر آن تأکید دارند می‌شوند (Talkhabi et al, 2019). توسعه حرفه‌ای معلمان را فرایندها و فعالیت‌های طرح‌ریزی شده‌ای می‌داند که باعث افزایش دانش، مهارت‌ها و نگرش حرفه‌ای معلمان شده و موجب بهبود یادگیری دانش آموزان می‌گردد از سویی گرایش به تفکر انتقادی با یادگیری متفکرانه مرتبط است و به رشد حرفه‌ای معلمان مبتدی کمک می‌کند تفکر انتقادی معلمان به عنوان یک استاندارد جدید مهارت‌های تدریس محسوب می‌شود و معلمان دارای چنین مهارتی تمایل دارند از رویکردهای دانش آموز محور استفاده کنند (Guskey, 2009). در همین راستا (Imam Jum'a & Mehrmoradi, 2008; Amani, 2014) تأمل در تدریس یا تدریس فکورانه به فرآیندی اشاره دارد که طی آن معلمان اندیشه‌ها، باورها و

اعمالشان را در معرض نقد و تحلیل قرار می دهند. بحث تأمل و خودکاوی در ارتقای حرفه ای معلمان و دانشجو معلمان نیز اهمیت ویژه برخوردار می باشد در همین راستا (Asadolahi et al, 2017) دانشجو معلمان بعد از هر چهار دوره کارورزی فعالیت ها را روایت می کنند و در آن تأمل دارند

در همین راستا (Taghizadeh et al, 2010) بیان می کنند که «تأمل یک فرآیند درگیر شدن خود در تعاملات چرخه ای، اکتشافی انتقادی و با توجه به تفکرات و اعمال و فرد در چارچوب مفهومی زیربنایی آن ها، با یک نگاه به تغییر آن ها و با یک نگاه به تغییر خود است» برای همین نقش کنش پژوهی معلمان در توسعه حرفه ای آن ها برجسته و قابل توجه می باشد. در همین راستا (Imam Jum'a & Mehrmohamadi, 2008) نیز از تدریس فکورانه می برند و تدریس فکورانه را فرایندی می دانند که در جریان آن معلمان اندیشه ها، باورها و شیوه های اعمال خودشان را مورد نقد و تحلیل قرار می دهند. در این میان (Al-Hosseini et al, 2017) کنش پژوهی جستجو برای فهم و عمل به بهترین شکل است که بدانیم معلمان در مقام متخصصان می خواهند رشد کنند، می خواهند بینش ها، مهارت ها و اعمال جدید را توسعه دهند» بنابراین می توان بیان داشت که در کنش پژوهی معلمان به دنبال واکاوی رفتار خود هستند تا با تأمل در آن درست ترین راه و روش در عمل خود دست پیدا کنند و به توسعه حرفه ای خود منجر شود در همین راستا (Maleki, 2008) صلاحیت های معلمی را در سه طبقه برشمرده است. الف) صلاحیت های شناختی: مجموعه آگاهی و مهارت های ذهنی چون شناخت استعداد و علاقه های یادگیرنده که معلم را در شناخت تحلیل و بررسی مسائل مرتبط به تربیت توانا می سازد، ب) صلاحیت های عاطفی: علاقه های مانند علاقه به دانش آموزان و اعتقاد به نوآوری در معلم را شامل می شود، ج) صلاحیت های مهارتی: مهارت و توانایی معلمان در زمینه یاددهی-یادگیری شامل مهارت در طرح درس و توانایی استفاده از روش یاددهی-یادگیری بنابراین سؤال اساسی این است که آیا تأملات صورت گرفته با رویکرد کنش پژوهی به توسعه حرفه ای شغل معلمی و دانشجو معلمان کمک می کند؟

روش شناسی تحقیق

این تحقیق، یک تحقیق کیفی است که با رویکرد کنش پژوهی و به صورت مشارکتی انجام شده است و مبنای آن مشاهدات و تأملات دانشجو معلم طی دوران کارورزی است که در طول یک ترم (۶ ماه) نقدهای وارد شده به تجربه تدریس می باشد که با مراجعه حضوری جمع آوری نموده است. جامعه آماری این پژوهش ۱۶ دانش آموز از کلاس اول ابتدایی مدرسه کارخانه قند بیستون استان کرمانشاه می باشد. در این پژوهش ابزار گردآوری داده ها مشاهدات تأملی، مصاحبه با معلم راهنما و سایر کارکنان مدرسه هدف

کارکرد کنش پژوهی در توسعه حرفه ای دانشجو معلمان دانشگاه فرهنگیان

۱۵۰ - ۱۲۶

❖ نرگس چراغی ❖ عادل سلیمانی

بوده است که منجر به تدوین بیانیه من، تحلیل موقعیت‌های پنج‌گانه (فیزیکی عاطفی، آموزشی، سازمانی- اداری موقعیت کلاس مجازی)، ترسیم نقشه ذهنی، طرح درس و اجرای تدریس و نقد تدریس گردید داده‌های حاصل از مشاهده، مصاحبه نیمه ساختارمند و نقدهای وارده بر تدریس و تأمل خود دانشجو معلم جمع‌آوری شد در نهایت داده‌ها طی سه مرحله باز، محوری، انتخابی کدگذاری شد.

کارکرد کنش پژوهی در توسعه حرفه ای دانشجو معلمان دانشگاه فرهنگیان

۱۵۰ - ۱۲۶

❖ نرگس چراغی ❖ عادل سلیمانی

جدول ۱. کدگذاری، باز، محوری، انتخابی

کد گزینشی	کد محوری	کد باز
وظایف معلم	کد A: خودشناسی معلم	۱ شناخت معلم از توانایی های خود
		۲ نسبت به ویژگی های شخصیتی و رفتاری خود آگاهی داشته باشد.
		۳ در مهارت های خود تفکر و تأمل داشته باشد
		۴ در تجربیات تدریس خود واکاوی کند.
		۵ نسبت به مهارت های به کار برده شده آگاهی داشتید.
		۶ در برخی مهارت ها قوی و در برخی دیگر ضعیف بودید.
		۷ برخی از مهارت های شما نیاز به تغییر دارند.
	کد C: مدیریت فضای آموزشی	۸ آشنایی معلم با مشخصات محیط کلاس.
		۹ بستن درب کلاس برای جلوگیری از سروصدای داخل سالن
		۱۰ ساکت بودن فضای محیط کلاس قبل از شروع درس
		۱۱ چپنش کلاس شما به صورتی بود که نور کلاس اذیت دانش آموزان نکند.
		۱۲ برای تهویه هوای کلاس پنجره ها را باز کردید
		۱۳ شما برای تدریس خود طرح درس داشتید.
	کد D: دانشن طرح درس	۱۴ از روش آموزش و مسیری که قرار بود اجرا نمایید آگاهی داشتید.
		۱۵ از طرح درس به روش ساختن گرایی (E5) استفاده کرده بودید.
		۱۶ طرح درس شما عمل گرا و دانش آموز محور بود.
مهارت عاطفی معلم	کد F: ویژگی های اخلاقی معلم	۱۸ مهربانی که نسبت به دانش آموزان داشتید مشخص بود.
		۱۹ از ثبات عاطفی و روانی برخوردار بودید
		۲۰ نسبت به سؤالات دانش آموزان و رفتارهایی که داشتند صبور و بردبار بودید.
		۲۱ با دانش آموزان رابطه صمیمانه داشتید
		۲۲ سعی می کردید به همه دانش آموزان به یک اندازه توجه کنید
		۲۳ در امر تدریس شما تحقیر کردن دانش آموزان به چشم نمی خورد.
		۲۴ دانش آموزان خوش رو و خوش برخورد بودید
		۲۵ دانش آموزان احترام می گذاشتید
	۲۶ در رفتار خود آرامش داشتید.	
کد G ..		

کارکرد کنش پژوهی در توسعه حرفه ای دانشجو معلمان دانشگاه فرهنگیان

۱۵۰ - ۱۲۶

❖ نرگس چراغی ❖ عادل سلیمانی

جدول ۱. کدگذاری، باز، محوری، انتخابی

کد گزینشی	کد محوری	کد باز
		۲۷ هنگام انجام دادن آزمایش دانش آموزان بر رفتار و اعمال آن‌ها نظارت داشتید.
		۲۸ بین دانش آموزان تبعیض قائل نبودید.
		۲۹ اشتباهات دانش آموزان را به صورت غیرمستقیم بیان می کردید
		۳۰ ظاهر آراسته ای داشتید.
	کد H: به آموزش علاقه مندی معلم	۳۱ نسبت به تدریس دانش آموزان احساس مسئولیت داشتید
		۳۲ حس دوست داشتن شما نسبت به دانش آموزان مشخص بود.
		۳۳ به آموزش دادن دانش آموزان علاقه داشتید.
		۳۴ اشتیاق شما در درس دادن برای مخاطب واضح بود.
مهارت ارتباطی معلم	کد J: ارتباط اولیه معلم	۳۵ مهم ترین گام برای آغاز تدریس مؤثر و خوب برقراری ارتباط مناسب با دانش آموزان می باشد.
		۳۶ سلام و احوالپرسی پرانرژی و رسا با دانش آموزان داشتید
		۳۷ حضور و غیاب و گروه بندی دانش آموزان را انجام دادید
		۳۸ قاعده ارتباط اولیه را رعایت نمودید
		۳۹ هر معلمی باید در برقراری ارتباط اولیه موفق عمل نماید تا دانش آموزان در کل فرایند تدریس همراه و همگام او باقی بمانند.
	کد K: برنامه ریزی و آمادگی	۴۰ آمادگی دانش آموزان با طرح پرسش معلم و شروع درس جدید
		۴۱ ذهن دانش آموزان را نسبتاً به موضوع درس کنجکاو کردید.
		۴۲ نشان دادن تصویر به دانش آموزان در آن‌ها آمادگی ایجاد شد.
		۴۳ ایجاد آمادگی شما طبق برنامه ریزی و گام به گام بود.
		۴۴ معلم باید به گونه ای برنامه ریزی کند که تدریسش آغاز، ادامه و پایان منسجم داشته باشد و دانش آموز خود کشف کننده موضوع درسی باشند.
		۴۵ می توانستید از روش های پویاتر برای ایجاد آمادگی استفاده نمایید.
		۴۶ با ایجاد آمادگی در ابتدا دانش آموزان به راحتی جذب تدریس شدند
	کد L: مرور دانسته ها	۴۷ می توانستید از روش های پویاتر برای ایجاد آمادگی استفاده نمایید.
۴۸ باید ابتدا ذهن دانش آموزان آماده شود و سپس تدریس درس جدید گفته شود.		
۴۹ معلم باید قبل از تدریس درس جدید ارزشیابی آغازین داشته باشد.		

کارکرد کنش پژوهی در توسعه حرفه ای دانشجو معلمان دانشگاه فرهنگیان

۱۵۰ - ۱۲۶

نرگس چراغی ❖ عادل سلیمانی

جدول ۱. کدگذاری، باز، محوری، انتخابی

کد گزینشی	کد محوری	کد باز
		۵۰ شما در تدریس خود ارزشیابی آغازین نداشتید
		۵۱ ارزشیابی آغازین موجب دستیابی معلم به یادگیری دانش آموزان می شود.
		۵۲ سریع و بدون مقدمه چینی و ایجاد آمادگی به سراغ تدریس درس جدید رفتید.
		۵۳ با ارزشیابی آغازین دانش، دانش آموزان مرور می شود.
	کد M: مشارکت دادن دانش آموزان	۵۴ قبل از کلاس دانش آموزان را برای کار عملی تقسیم بندی نمودید.
		۵۵ چپش کلاس را به صورت گروهی انجام دادید
		۵۶ ممکن است چنین گروهی موجب دعوا و سروصدای دانش آموزان شود.
		۵۷ با انجام کار خواستن از دانش آموزان آن ها را در فرایند و جریان کلاس مشارکت دادید
		۵۸ تعدادی از سوالات و تکالیف را به صورت گروهی ارائه دادید
		۵۹ در جریان کلاس شما، مشارکت دانش آموزان بیشتر بود.
		۶۰ در حین مشارکت دانش آموزان با آن ها تعامل داشتید.
		۶۱ مشارکت دانش آموزان به طور همزمان موجب شلوغ شدن کلاس شد.
		۶۲ در انتخاب هم گروه ها به دانش آموزان حق انتخاب ندادید
		۶۳ تعداد افراد گروه ها متغیر بودند.
		۶۴ سعی نمودید که همه دانش آموزان مشارکت داشته باشند.
		۶۵ انجام فعالیت های مشارکتی را برای دانش آموزان بیان داشتید
		۶۶ دانش آموزان نظرات خود را اعلام می کردند.
		۶۷ با مشارکت همدیگر به یادگیری پرداختند.
		۶۸ با مشارکت کردن یادگیری عمیق در دانش آموزان ایجاد می شود.
		۶۹ از دانش آموزان خواسته شد که توضیحاتی را بیان کنند
		۷۰ بیشتر دانش آموزان مباحث مربوطه را بیان کردند.
		۷۱ دانش آموزان به صورت پویا و فعال مشارکت داشتند.
		۷۲ دانش آموزان به مشارکت کردن در پرسش و پاسخ علاقه مند بودند.
		۷۳ پویا بودن دانش آموزان در کلاس شما جریان داشت.

کارکرد کنش پژوهی در توسعه حرفه ای دانشجو معلمان دانشگاه فرهنگیان

۱۵۰ - ۱۲۶

نرگس چراغی ❖ عادل سلیمانی

جدول ۱. کدگذاری، باز، محوری، انتخابی

کد گزینشی	کد محوری	کد باز
		۷۴ گاهی مشارکت دانش آموزان باعث بی نظمی می شد.
مهارت تدریس معلم	کد N: دانش محتوایی معلم	۷۵ شما تسلط کافی بر مطالب کتاب درسی در هنگام توضیح را نداشتید.
		۷۶ ابتدا به نوشته های طرح درس نگاه می کردید سپس مطالب را برای دانش آموزان شرح می دادید.
		۷۷ باید قبل از پیوستن به کلاس درس یک مرور به کتاب درسی و طرح درس خود می کردید.
		۷۸ پراکندگی مطالب در هنگام تدریس وجود داشت.
		۷۹ معلم باید مطالب درسی را به صورت منسجم ارائه دهد.
		۸۰ هر چقدر متن پراکنده باشد درک آن برای دانش آموزان دشوارتر است.
		۸۱ پراکندگی متن باعث فراموشی زودتر مطالب می شود.
		۸۲ توضیحات پراکنده تا حدودی باعث سردرگمی دانش آموزان شد.
	کد O: مهارت کلامی معلم	۸۳ در طول تدریس مکث هایی داشتید.
		۸۴ با به کارگیری زبان اشاره و تکان دادن دست های خود و تن صدای خود وضعیت آن ها کنترل می کردید.
		۸۵ از علائم کارآمدی مناسب برای ساکت کردن کلاس و جلب توجه گفته های دانش آموزان به گفته های خود استفاده می کردید.
		۸۶ در برخی مواقع رفتارهای دانش آموزان باعث می شد که رشته کلام تدریس از دست شما خارج شود.
		۸۷ درس را برای دانش آموزان مرور می کردید.
		۸۸ قدرت تدریس و لحن بیان مناسب و مشخص بود.
		۸۹ در برخی از بخش ها دانش آموزان به خوبی متوجه توضیحات شما نمی شدند.
		۹۰ زبان توضیح متناسب با سطح درک دانش آموزان نبود.
		۹۱ می توانستید مطالب تدریس شده را در دو قسمت بیان کنید
		۹۲ در دو جلسه با جزئیات تمام مطالب را برای دانش آموزان بیان می کردید.
		۹۳ توضیح برخی مباحث را چند بار انجام دادید.
		۹۴ برخی مباحث اصلاً توضیح داده نشد.

جدول ۱. کدگذاری، باز، محوری، انتخابی

کد گزینشی	کد محوری	کد باز
		۹۵ در تدریس عجول بودنشان مشخص بود.
		۹۶ در برخی قسمت‌ها لحن بیانتان تند بود.
		۹۷ موضوع پیوند مبحث درسی با موضوع زندگی زیاد بیان شد
	کد P: فنون سؤال کردن	۹۸ طرح سؤال مرتبط با واقعیت زندگی دانش‌آموزان بود.
		۹۹ طرح سؤالات باعث ایجاد کنجکاوی در دانش‌آموزان شد.
		۱۰۰ پیوند مباحث با دانسته‌های قبلی آنان با طرح پرسش جدید
		۱۰۱ معلم باید سؤالات هدف‌داری را در رابطه با موضوع پیرامون تدریس خود بیان کند.
		۱۰۲ هنگامی که پرسش مناسب و هدف‌دار باشد فرایند تدریس و یادگیری دانش‌آموزان به‌درستی هدایت می‌شود.
		۱۰۳ سؤال هدف‌دار دانش‌آموزان را دچار سردرگمی و پرت شدن از فرایند تدریس نمی‌کند.
		۱۰۴ سؤالات طراحی شده باید تفکر محور و خلاقانه باشند
		۱۰۵ پرسش در طول تدریس وجود داشت.
		۱۰۶ طرح پرسش موجب پیوند بیشتر مبحث درسی با زندگی واقعی دانش‌آموزان شد.
		۱۰۷ از آنان دانش‌آموزان خواسته شد که با عکس گرفتن از محیط زندگی خود به سؤالات پاسخ دهند.
		۱۰۸ بعد از دیدن کلیپ به سؤالات پاسخ دهند.
		۱۰۹ با طرح یک‌سوال هدف‌دار و پخش کلیپ آن‌ها برای کشف مباحث هدایت می‌شوند.
		۱۱۰ به دانش‌آموزان برای پاسخ به سؤالات فرصت تفکر داده شد.
		۱۱۱ از دانش‌آموزان در رابطه با مباحث سؤالاتی پرسیده شد.
		۱۱۲ پرسش‌ها موجب یادگیری بیشتر در دانش‌آموزان شد.
		کد Q: بهره‌گیری از امکانات آموزشی
	۱۱۴ بهره‌گیری از کلیپ‌های متنوع.	
	۱۱۵ تدریس خود را از طریق پخش کلیپ و انجام آزمایش جذاب‌تر کردید.	
	۱۱۶ بهره‌گیری از عکس و فیلم‌های مربوط به هر مبحث درسی.	

کارکرد کنش پژوهی در توسعه حرفه ای دانشجو معلمان دانشگاه فرهنگیان

۱۵۰ - ۱۲۶

❖ نرگس چراغی ❖ عادل سلیمانی

جدول ۱. کدگذاری، باز، محوری، انتخابی

کد گزینشی	کد محوری	کد باز
		۱۱۷ انیمیشن بودن کلیپها بر جذابیت تدریس افزود.
		۱۱۸ طولانی بودن کلیپها موجب خستگی دانش آموزان شد.
		۱۱۹ می توان از چند کلیپ با حجم کمتر استفاده کرد.
		۱۲۰ با نشان دادن تصویر فرایند یادگیری را مؤثرتر شد.
		۱۲۱ وسایل مورد نیاز را در اختیار دانش آموزان قرار دادید.
		۱۲۲ تعدادی از دانش آموزان بر سر اینکه چه کسی وسایل را به دست بگیرد با هم جر و بحث داشتند.
		۱۲۳ اینکه در فضای کلاس برای دانش آموزان کلیپ پخش نمودید مناسب بود.
		۱۲۴ می توانستید از کلیپهای بیشتر و جذاب تری استفاده کنید.
		۱۲۵ با در اختیار قرار دادن امکانات آموزشی خود دانش آموزان را به جریان کلاس وارد کردید.
		۱۲۶ استفاده از امکانات آموزشی متنوع فرایند تدریس را اثربخش تر می کند
		۱۲۷ دانش آموزان انجام دادن آزمایش را دوست داشتند.
		۱۲۸ دانش آموزان با دیدن انیمیشن بهتر یاد گرفتند.
	کد R: استفاده از فناوری	۱۲۹ استفاده شما از فناوری موجب فعال تر شدن جریان کلاس شد.
		۱۳۰ استفاده از فناوری تدریس شما را نوین تر و خلاق تر کرد.
		۱۳۱ طراحی تولید محتوای شما برای دانش آموزان جالب و قابل توجه بود.
		۱۳۲ فناوری دانش آموزان را نسبت به یادگیری مشتاق تر می کند
		۱۳۳ دانش آموزان علاقه زیادی برای دیدن کلیپهای بیشتر داشتند.
		۱۳۴ فناوری فرایند تدریس را آسان تر و اثربخش تر می کند.
	کلاس S: برقراری نظم در	۱۳۵ جریان داشتن نظم در کلاس درس
		۱۳۶ وجود نظم خصوصاً در هنگام تدریس مهم است.
		۱۳۷ در هنگام تدریس دانش آموزان از میزهای خود بلند می شدند.
		۱۳۸ دانش آموزان باعث شلوغی در فرایند کلاس می شدند
		۱۳۹ برای ساکت کردن دانش آموزان بر روی سر آنها داد نمی کشیدید
		۱۴۰ دانش آموزان به صحبت کردن با یکدیگر پرداختند

کارکرد کنش پژوهی در توسعه حرفه ای دانشجو معلمان دانشگاه فرهنگیان

۱۵۰ - ۱۲۶

❖ نرگس چراغی ❖ عادل سلیمانی

جدول ۱. کدگذاری، باز، محوری، انتخابی

کد گزینشی	کد محوری	کد باز
	کد T: مدیریت زمان	۱۴۱ دانش‌آموزان اجازه نمی‌دادید که بدون اجازه به پای تخته بیایند
		۱۴۲ برخی دانش‌آموزان در جریان کلاس بی‌نظمی ایجاد می‌کردند.
		۱۴۳ بین زمان اختصاص یافته به هر بخش تعادل برقرار نبود.
		۱۴۴ اجرای مدیریت زمان کلاس طبق طرح درس نوشته شده انجام نشد.
		۱۴۵ در فرایند کلاس به دانش‌آموزان وقت استراحت داده نشد.
		۱۴۶ زمان انجام آزمایش دادن دانش‌آموزان را بیان نکردید
		۱۴۷ میزان مطالب تدریس شده با زمان کلاس برابر نبود
		۱۴۸ برای قسمت پایانی تدریس زمان کم آورده شد
		۱۴۹ باید مطالب کمتری را برای تدریس بیان می‌کردید.
		۱۵۰ مهارت مدیریت زمان کلاس شما ضعیف بود
مهارت سنجش و ارزیابی معلم	کد U: جمع‌بندی پایانی	۱۵۱ یک جمع‌بندی کامل و جامع را در ذهن دانش‌آموزان ایجاد کردید
		۱۵۲ بعد از پایان هر بحث برای دانش‌آموزان جمع‌بندی نمودید
		۱۵۳ دانش‌آموزان با کمک شما به یک جمع‌بندی جامع رسیدند
		۱۵۴ کلیپ پایانی کامل و جامع همه مطالب را برای دانش‌آموزان پوشش می‌داد.
		۱۵۵ می‌توانستید جمع‌بندی مبحث را به دانش‌آموزان بسپارید
		۱۵۶ زمان جمع‌بندی مباحث بسیار کم بود.
		۱۵۷ در جمع‌بندی باید تمام نکات بیان شود.
		۱۵۸ در جمع‌بندی مباحث باید تمام دانش‌آموزان مشارکت داده شوند
		۱۵۹ دانش‌آموزان آنچه را یاد گرفتند یادداشت نمایند.
		۱۶۰ جمع‌بندی می‌تواند تمام یافته‌های دانش‌آموزان را در جریان کلاس منسجم نماید
	کد V: سنجش و ارزشیابی	۱۶۱ در قالب ارزشیابی پایانی از آنان سؤالاتی پرسیده شد
		۱۶۲ از دانش‌آموزان خواسته شد که به پای تخته کلاس بیایند
		۱۶۳ ارزشیابی همگانی انجام دادید.
		۱۶۴ می‌توانستید چند نفر از دانش‌آموزان خصوصاً دانش‌آموزان ضعیف‌تر را برای ارزشیابی به پای تخته آورید

جدول ۱. کدگذاری، باز، محوری، انتخابی

کد گزینشی	کد محوری	کد باز
		۱۶۵ در ارزشیابی همگانی شما متوجه نمی‌شوید که دانش‌آموزان ضعیف‌تر تا چه حد یاد گرفته‌اند.
		۱۶۶ ارزشیابی فرایند پیشرفت دانش‌آموزان را بیان می‌دارد.
	کد : ارائه تکلیف عملکردی	۱۶۷ تکلیف می‌تواند موجب تأمل تفکر بیشتر دانش‌آموزان درباره مبحث درسی شود.
		۱۶۸ تکلیف ارائه شده موجب پیوند مبحث درسی با محیط زندگی دانش‌آموزان شد.
		۱۶۹ ارائه تکلیف در دو قالب الزامی و اختیاری.
		۱۷۰ تکلیف اختیاری باعث تمایل بیشتر دانش‌آموزان برای انجام دادن می‌شود.
		۱۷۱ تکالیف ارائه شده متناسب با سن و توان فراگیران بود
		۱۷۲ در پایان با دانش‌آموزان خداحافظی کردید

یافته‌ها و تجزیه و تحلیل داده‌ها

در پرسش حاضر ابتدا نقدهایی که به تدریس حضوری صورت گرفته گردآوری و نگاشته شده است و در مرحله بعد تأملات عمیقی بر روی نقدها صورت گرفته است که پس از نوشتن و تأمل بر آن ابتدا مطالب به‌طور کامل خوانده شد و پس از خواندن داده‌های خامی که نمی‌توان از آن نتیجه‌گیری را به دست آورد استخراج شد و به هر کدام از آن‌ها معنای مشخصی داده شد که در ۱۷۲ کدباز کدگذاری شده‌اند. کدهای باز پس از حذف و ادغام در مفاهیم کلی‌تر به عنوان کدگذاری محوری در ۲۰ محور، بر اساس ارتباط معنایی که با هم داشتند دسته‌بندی شدند که در نهایت ۲۰ کد محوری در ۵ مقوله وسیع‌تر در فرآیند کدگذاری انتخابی با عناوین وظایف معلم، مهارت عاطفی معلم، مهارت ارتباطی معلم، مهارت تدریس معلم و مهارت سنجش و ارزیابی معلم استخراج شده است.

بحث و نتیجه‌گیری

نقش معلمان در نظام آموزشی بی‌بدیل است و هنگامی که معلمان خلاق و پویا باشند موجب پیشرفت و افزایش یادگیری می‌شوند که همین امر پویایی و خلاق‌تر شدن جامعه را به ارمغان می‌آورد و در همین راستا (Kadkhodaei, 2016) معلم به عنوان مدرس و مربی می‌تواند نقش حساس و کلیدی در تربیت نیروی انسانی کارآمد و خلاق برای جامعه داشته باشد و زمینه‌ساز رشد و تعالی جامعه را فراهم آورد. معلم به عنوان یکی از مؤلفه‌های مهم آموزش و پرورش و آخرین حلقه در فرایند عملی سازی نظریه‌های تربیتی و واسطه نظام

آموزش و پرورش دانش آموزان می تواند سهم عمده ای در تربیت شاگردان داشته باشد. (Irvani & Bagheri, 2001) به عبارتی تأمل معلم در خود به شناخت مهارت های خود در زمینه حرفه ای شغلی خود مهم و قابل توجه است و شناخت معلم از نقاط قوت و ضعف خود می تواند موجب ارتقای توسعه حرفه ای او شود در همین راستا (Taghipour et al, 2016) معلم حرفه ای کسی است که دانش و تجربه کافی دارد و روش تدریس نیز می داند، یعنی اینکه می داند چه روش ها و متونی را در کجا به کار گیرد تا کلاس کارآمد و اثربخش داشته باشد معلمانی که هر سه ویژگی دانش، تجربه و روش را توأمان دارا باشند معلم حرفه ای قلمداد می شوند. داشتن مهارت های معلمی و شناخت کافی این مهارت ها و تأمل معلم بر روی رفتار خود و آگاهی از نقاط مثبت و منفی حرفه ای خود از اهمیت ویژه ای برخوردار می باشد چراکه واکاوی های فرد در خود باعث شناخت نقاط قوت و ضعف خود و در نتیجه تلاش برای برطرف کردن نقاط ضعف و ارائه راهکارهایی برای ارتقای نقاط مثبت می شود که همین امر زمینه ارتقای توسعه حرفه ای معلم را فراهم می کند. در این مقاله ما به نقش کنش پژوهی و واکاوی های خود فرد در رفتار خود و تأثیر آن بر توسعه حرفه ای پرداخته ایم. بر اساس جدول ۱؛ تعداد ۱۷۲ کدباز مشخص شد که در این تعداد کدباز ۲۰ محور دسته بندی شده که کدهای انتخابی بر اساس این ۲۰ محور به ۵ طبقه کلی تحت عنوان وظایف معلم، مهارت عاطفی معلم، مهارت ارتباطی معلم، مهارت تدریس معلم و مهارت سنجش و ارزیابی معلم تقسیم شده است که شناخت صحیح این عوامل به دست آمده بر رشد و توسعه حرفه ای دانشجو معلمان در آینده و شغل معلمی مؤثر خواهد بود محقق با بازخوردهای صورت گرفته به تدریس خود و نگارش آن به این نتیجه رسید که شناخت معلم از وظایف کلی خود، داشتن مهارت های عاطفی، ارتباطی، تدریس و سنجش و خودارزیابی معلم در توسعه حرفه ای و افزایش کارایی معلمی مؤثر بوده است که می توان با تقویت نمودن این مهارت ها در دوران خدمت به بهبود و بالا بردن کیفیت تدریس و آموزش خود افزود.

در این مقاله سعی ما بر این بوده که مهارت های لازم معلمی در جریان کلاس و ارتباط مستقیم آن با دانش آموزان توصیف و تحلیل شود که به توسعه حرفه ای معلمان کمک می کند و هدف ما این بود که بیان داریم که چگونه کنش پژوهی و تأمل و واکاوی های خود معلم در رفتار، روش و مهارت های خود و همچنین انتقادات سایر افراد می تواند در ارتقای توسعه حرفه ای معلمی و افزایش مهارت های آن کمک کند که این مهارت ها در بردارنده مهارت هایی از جمله وظایف کلی معلم (خودآگاهی معلم از خود، مدیریت فضای فیزیکی کلاس، داشتن طرح درس) مهارت عاطفی معلم (ویژگی اخلاقی معلم، رفتار معلم، علاقه مندی معلم به آموزش)، مهارت ارتباطی معلم (ارتباط اولیه معلم، برنامه ریزی و آمادگی، مرور دانسته ها،

مشارکت دادن دانش آموزان)، مهارت‌های تدریس (دانش محتوایی معلم، مهارت کلامی معلم، فنون سؤال کردن، بهره‌گیری از امکانات آموزشی، استفاده از فناوری، برقراری نظم در کلاس و مدیریت زمان) و مهارت سنجش و ارزیابی معلم شامل (جمع‌بندی پایانی، ارزشیابی و سنجش، ارائه تکلیف عملکردی) می‌باشد. این مهارت‌ها در جریان کلاس به هم پیوسته و همسو همدیگر می‌باشند و هر کدام از این مهارت‌ها بر دیگری تأثیرگذار می‌باشند. بنابراین معلم می‌تواند با تأمل در تدریس خود، نظرات سایر افراد در رابطه با مهارت‌های خود به شناسایی نقاط ضعف و قوت خود در هر بخش بپردازد. که در صورت ضعف داشتن با کمک سایر افراد در پی برطرف کردن آن برآید و در صورت قوت داشتن در هر بخش مجدد به ارائه راهکارهایی برای تقویت بیشتر آن بپردازد. در همین راستا (Jabari et al, 2015) مهم‌ترین مهارت‌های حرفه‌ای معلمان را مهارت‌های ارتباطی (توانایی یادگیری مستقل، اخلاق و مسئولیت) مهارت‌های تفکر، (تفکر انتقادی، حل مسئله و خلاقیت) مهارت‌های دیجیتالی و مدیریت برشمرده است.

محقق با توجه به کنش پژوهی‌ها و نقدهای صورت گرفته و تأملات خود به این نتیجه رسید که یکی از وظایف معلم خودآگاهی از شخصیت، مهارت و تجربیات خود است. که این شناخت صحیح به معلم در پیشبرد مؤثرتر کلاس کمک شایانی می‌کند. در همین راستا (Iraji Rad & Haji, 2017) خودآگاهی شغلی بخشی از خودآگاهی کلی فرد است و بیشتر با قسمتی از خود که دارای نیازها، ارزش‌ها، علایق و توانایی شخصیت مرتبط است. همان‌طوری که تجارب در ارتباط با آگاهی از جهان کار گسترده‌تر می‌شود خودپنداری شغل ای پیچیده‌تر شکل می‌گیرد یکی از عواملی که بر تصور افراد از خودشان و قضاوتشان تأثیر می‌گذارد آگاهی از احساسات و هیجانات و مدیریت هیجان‌ها است زیرا احساسات و هیجانات بخش مهمی از زندگی افراد را شکل می‌دهد و در هر اقدامی می‌توان ردپای آن را دید می‌توان گفت افراد باید به خودآگاهی برسند و احساسات و هیجانات و خودآگاهی کامل داشته باشد تصویری منسجم و واضح از خود بسازند و بتوانند در طی مراحل رشد مسیر شغلی آن را توسعه دهند وظیفه دیگری که یک معلم بر عهده دارد این امر است که معلم باید بر فضای فیزیکی کلاس مدیریت لازم را داشته باشد. در همین راستا (Ahmadi et al, 2012). در پژوهشی با عنوان شیوه‌های مدیریت فضای آموزشی و تأثیر آن بر یادگیری و همچنین مروری بر نقش این عوامل در تسهیل فرایند یادگیری در مدارس می‌پردازد. نتایج نشان می‌دهد که برای اعمال مدیریت بر کلاس درس و ایجاد شرایط بهینه برای یادگیری، خود معلم باید فردی کار را باشد از مهارت‌های مدیریت کلاس درس بهره‌گیرنده معلم به عنوان اصلی‌ترین عامل تأثیرگذار بر فضاهای یادگیری و در نتیجه پیشرفت تحصیلی فراگیران تشخیص داده شده است. در کنار مدیریت فضای فیزیکی

لازم است که معلم قبل از پرداختن به تدریس هر مبحث طرح درس مربوط به آن را طراحی کند چرا که نقش طرح درس در پیشبرد بهتر تدریس نقش بی‌بدیلی دارد. در همین راستا (Motavali & Yaqubi, 2017). طرح درس با رمزگشایی از هدف‌های آموزشی مستتر در کتاب‌های درسی، به مانند یک قطب‌نما به معلم امکان می‌دهد تا برای تدریس خود، برنامه‌ریزی دقیق‌تری داشته باشد، زمینه «خلق موقعیت‌های یادگیری»، در کلاس درس را فراهم آورد، واکنش‌های احتمالی دانش‌آموزان را پیش‌بینی کند و با بررسی عملکرد دانش‌آموزان در ارزشیابی‌های انجام شده و مقایسه نتایج کشف شده با اهداف از قبل تعیین شده، تدریس کلاسی خود را پیش‌برد و اصلاح کند و بهبود ببخشد. نکته دیگری که بسیار مهم و قابل توجه است ویژگی‌های اخلاقی معلم است. یک معلم باید در برخورد با افراد و سعه‌صدر داشته باشد؛ یعنی عکس‌العمل سریع نشان ندهد و از کوره در نرود و بتواند با آرامش و تفکر هرچه بیشتر، در مرور مشکلات سعی بر مدیریت هر چه بهتر آن مشکل داشته باشد و به حقوق دانش‌آموزان و والدین آن‌ها احترام بگذارد. جایگاه خود را بداند شأن و والای معلمی خود را حفظ کند و در عین حال تربیت را با رفتارش نه با گفتار، به دانش‌آموزان بیاموزد تا بتواند افرادی با منشی والا و دارای احساس مسئولیت و تعالی در زمینه‌های گوناگون تربیت کند. (Delqandi & Delqandi, 2017).

همچنین یک معلم باید بر رفتار و اعمال خود در هنگام مواجهه با دانش‌آموزان اشراف کامل داشته باشد در همین راستا (Salimi, 2017) نشان داد که رفتار همراه با احساس، امید، بزرگواری احترام به نشاط معلم در اصلاح رفتار دانش‌آموزان بزهکاری که سوءسابقه داشتن مؤثر واقع شده است و برعکس ارجاع دانش‌آموزان به مدیر مدرسه، فرستادن آنان به بیرون از کلاس و ماندن در راهرو بدون نظارت، بی‌توجهی و غفلت از مسائل جدی دانش‌آموزان و شکایت کردن از آنان از جمله رفتارهای منفی معلمی به شمار می‌روند که تأثیر نامطلوب بر دانش‌آموزان می‌گذارد. علاوه بر رفتار معلم علاقه‌مندی معلم به آموزش دانش‌آموزان نیز در مؤثرتر واقع شدن تدریس اثربخش است (Rashidi et al, 2017) معلم مؤثر خود را مسئول می‌داند، یعنی احساس می‌کند که رسالت درس دادن بر عهده اوست همچنین عاشق حرفه و رشته خود می‌باشد یک معلم باید قبل از ورود به کلاس تمام مهارت‌هایی را که قرار است در کلاس به کار ببرد را در نظر بگیرد بدین صورت که معلم باید قبل از پرداختن به تدریس بتواند ارتباط اولیه مناسبی را برقرار کند. در همین راستا (Mahmoudi, 2018) یکی از عواملی که نقش بسزایی در تفکر خلاق دانش‌آموزان دارد، کیفیت رابطه معلم و دانش‌آموز می‌باشد. بنابراین معلم هنگامی که بتواند ارتباط صحیح با دانش‌آموزان خود برقرار نماید در همان ابتدا بر تمام جریان و وضعیت کلاس تأثیر می‌گذارد و موجب اشتیاق و علاقه‌مندی

بیشتر دانش آموزان برای حضور در کنار معلم و بهره‌مندی از دانش او می‌شود که همین امر روند یادگیری را برای دانش آموزان تسهیل تر می‌کند. مهارت دیگری که قبل از پیوستن به جریان یادگیری مهم می‌باشد برنامه‌ریزی و آمادگی معلم، مرور دانسته‌ها و ارزشیابی آغازین است هنگامی که معلم از این مهارت آگاهی و دانش کافی داشته باشد و بداند چه رفتاری را باید برای انجام آن داشته باشد به راحتی می‌تواند انگیزه دانش آموزان را به سمت یادگیری درس جدید سوق دهد و برای پیوستن دانش آموزان به جریان یادگیری تأثیر مثبت بگذارد بنابراین لازم است که معلم این مهارت را به‌طور کامل بشناسد تا بتواند دانش آموزان را با شوق و اشتیاقی که از خود نشان می‌دهند به سمت شروع درس جدید بکشانند به عبارتی یک معلم باید بداند که از یک مقدمه مناسب برای یادگیری هرچه بیشتر دانش آموزان استفاده نماید در همین راستا (Saif, 1998) متخصصان آموزشی پیشنهاد داده‌اند بهتر است معلمان در ارزشیابی آغازین خود ترکیبی از آزمون‌های رفتار ورودی و خروجی را با هم به اجرا درآورند. مشارکت دادن دانش آموزان در جریان کلاس موجب ایجاد یادگیری عمیق در دانش آموزان می‌شود در همین راستا (Hossein Bar & Sazmand, 2017) مشارکت فعال دانش آموزان در فرایند یاددهی - یادگیری یکی از مباحث اساسی است که توجه بسیاری از محققان را به خود جلب کرده است، چون مشارکت فعال دانش آموزان در فرایند تدریس موجب درگیری ذهنی آن‌ها و افزایش میزان یادگیری می‌شود.

در همین راستا (Esfandiari et al, 2009) معتقد است وقتی دانش آموز فعال نباشد به صرف شنیدن سخن یاد نمی‌گیرد این که معلم بتواند دانش آموزان را هدایت نماید که به صورت گروهی و با مشارکت فعال در فرآیند تدریس حضور پیدا کنند باعث می‌شود که دانش آموزان با محتوا درگیر شوند و میزان کنش و واکنش بین معلم و دانش آموزان بیشتر می‌شود. برخورداری معلم از دانش محتوایی و تسلط داشتن معلم بر مطالب ارائه شده بسیار مهم و قابل توجه است در همین راستا (Danielson, 2007). اهمیت دانش محتوایی معلم بر کسی پوشیده نیست. دانش معلم درباره محتوایی که تدریس می‌کند همواره و جز عناصر اصلی تدریس مؤثر بوده است. صرف نظر از تکنیک‌های آموزشی معلمان باید تسلط کافی برای یک موضوع داشته باشند تا بتوانند یادگیری دانش آموزان را هدایت کنند. نوع پرسش معلمان در میزان بالا بردن انگیزه و افزایش اشتیاق دانش آموزان برای پاسخ دادن بسیار مؤثر و قابل توجه می‌باشد. در همین راستا (Saif, 2017) «سؤال پرسیدن یک فرآیند آموزشی است که محور تعامل کلاسی در کلاس درس به حساب آید. سوال‌هایی که معلم از کلاس می‌پرسد به عنوان پل ارتباطی بین او و دانش آموزان عمل می‌کنند»، معلم با پرسیدن سؤال خلاق فکر کردن دانش آموزان را ترغیب می‌نماید که همین امر موجب ایجاد یادگیری در آن‌ها به وسیله

خودشان می‌شود. در همین راستا (Aboutalebi et al, 2012) فنون پرسشگری مطلوب از مدت‌ها پیش به عنوان ابزار اصلی معلمان کارآمد در نظر گرفته شده و پژوهش‌ها نشان داده‌اند که تفاوت‌های موجود در تفکر و استدلال دانش‌آموزان را می‌توان به نوع سؤالاتی که معلمان مطرح می‌سازند نسبت داد. در کنار پرسش خلاق بهره‌گیری معلمان از مهارت‌های کلامی و غیرکلامی حائز اهمیت می‌باشد در همین راستا (Hesampour et al, 2017) مهارت‌های ارتباطی شامل گوش دادن، صحبت کردن و همچنین خواندن و نوشتن است برای یک تدریس مؤثر معلم باید در همه این زمینه‌ها ماهر باشد. معلم دارای ارتباط خوب همیشه چیزها را آسان‌تر و قابل فهم‌تر می‌کند.

ارتباط‌های کلامی بر افزایش تعامل معلمان و دانش‌آموزان تأکید می‌کند تا دانش‌آموزان فعال شوند، اولین نوع ارتباطات کلامی «گفت‌وگو در کلاس» است که رفتارهایی مثل تشویق دانش‌آموزان به صحبت کردن و درخواست ارائه دیدگاه‌های مختلف را شامل می‌شود (Hesampour et al, 2017). بهره‌گیری معلمان از امکانات آموزشی در جریان تدریس مؤثر و اثرگذار می‌باشد استفاده از رسانه‌های آموزشی میزان یادگیری دانش‌آموزان را افزایش می‌دهد و به دنبال آن موجب صرفه‌جویی در وقت معلمین و دانش‌آموزان خواهد شد (Hadadan, 2015). صاحب‌نظران و اندیشمندان جهان بر نقش مهم و تعیین‌کننده فناوری آموزشی در فرایند یاددهی-یادگیری تأکید می‌کنند و بر این باورند که میزان بهره‌گیری و استفاده مطلوب و به جای معلمان و دبیران از وسایل کمک آموزشی در ارتقای کیفیت آموزشی تأثیرات سازنده‌ای خواهد داشت و استفاده صحیح معلمان از وسایل کمک آموزشی به جهت جریان یادگیری را تسهیل می‌بخشد و چون باعث ملموس و عینی ساختن آموخته‌ها می‌شود و در تثبیت مواد آموزشی در ذهن دانش‌آموزان و پایدار کردن آموخته‌ها شده و زمینه ترغیب دانش‌آموزان به درس بیشتر فراهم می‌کند (Zeinali, 2015). در کنار بهره‌گیری از امکانات آموزشی برخورداری معلم از مهارت تولید محتوای جذاب و نوین و بهره‌گیری از فناوری‌های نو برای دانش‌آموزان در توسعه حرفه‌ای و مؤثر می‌باشد در همین راستا (Rahimi et al, 2017) معلمی مؤثر است که بتواند از تکنولوژی‌های نوین و جدیدی که در آموزش وجود دارد به نحو احسن استفاده کند تا دانش‌آموزان ابتدایی از یادگیری مطالب درسی لذت کافی ببرند و خود معلم نیز بر مهارت‌های تدریس خود بیافزاید و تدریس آن مؤثرتر واقع شود و در امر آموزش موفق‌تر باشد. در این بین هنگامی که در کلاس یک معلم نظم برقرار باشد نیل به هدف‌های تدریس آسان‌تر می‌شود چرا که در صورت برقراری نظم در کلاس تمرکز و توجه دانش‌آموزان به تدریس بیشتر می‌باشد. در همین راستا (Rezapour et al, 2015) یکی از مهم‌ترین عوامل مؤثر بر جو کلاس ساختار نظم و توانایی معلم در ایجاد

نظم در کلاس است. به احساس معلم نسبت به توانایی و خود در ایجاد و کنترل نظم در کلاس، خود کارآمدی مدیریت نظم کلاس گفته می‌شود. نقش برقراری بسیار پر اهمیت است زیرا در هنگام وجود بی‌نظمی در جریان کلاس مشکلات متعددی به وجود می‌آید که زمینه ناکامی دانش‌آموزان را فراهم می‌آورد که این امر را می‌توان در عملکرد معلم و میزان پرخاشگری او مشاهده نمود بنابراین معلم باید از مهارت خود کارآمدی مدیریت نظم در کلاس برای پیش رفتن جریان کلاس به بهترین نحو برخوردار باشد. در کنار برقراری نظم توانایی معلم مدیریت زمان نیز قابل توجه است (Koshki & Na'emi, 2017) مدعی است که مدیریت زمان از مهم‌ترین عوامل مؤثر بر عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان است که با تعلل، حواس‌پرتی، فراموش کاری، برنامه‌ریزی و قابلیت مدیریت زمان مرتبط است. در همین راستا (Pouzideh, 2020) به منظور مدیریت خوب و موفق زمان یک عامل قابل توجه و مهم است میزان اختصاص داده شده به فعالیت‌های مختلف کلاس درس باید با توجه به علائق دانش‌آموزان، استانداردهای آموزشی و نتایج تحقیقات باشد نه عলাيق معلم. او باید به این سؤال‌ها پاسخ دهد که دانش‌آموزان چه نیازهایی دارند به چه قسمت‌هایی از محتوای آموزشی نیازشان بیشتر است و چه مقدار زمان مورد نیاز است و یک مسئله مهم دیگر این است که ظرفیت یادگیری دانش‌آموزان از نظر زمانی چقدر است. بعد از بیان تدریس یک سری مهارت‌های دیگر برای معلم لازم است که به‌کارگیری آن‌ها موجب ارتقای توسعه حرفه‌ای او و پیشبرد جریان یادگیری به بهترین شیوه می‌شود. از جمله این مهارت‌ها مهارت جمع‌بندی پایانی درس می‌باشد یک معلم باید بتواند تمام آنچه را که در کلاس بیان شد به‌طور خلاق و کامل برای دانش‌آموزان جمع‌بندی نماید تا موجب ایجاد یادگیری بیشتر در آن‌ها شود. در کنار جمع‌بندی نوع سنجش و ارزشیابی معلم دارای اهمیت است. در همین راستا (Taghipour et al, 2016) سنجش اصلی فرایند تدریس محسوب می‌شود. معلمان اثربخش برای کنترل پیشرفت دانش‌آموزان به‌طور مؤثری از سنجش و ارزشیابی استفاده می‌کنند. در همین راستا (Bagherpour et al, 2013) ارزشیابی در فرآیند تحصیل به عنوان یک ابزار برای تضمین کیفیت در برنامه‌های آموزشی بسیار مهم است بنابراین می‌توان گفت که معلم با سنجش و ارزشیابی می‌تواند به میزان یادگیری دانش‌آموزان دست پیدا کند و از بازخوردهایی که دریافت می‌کند مؤثر یا عدم مؤثر بودن روش‌های خود را شناسایی کند. مهارت دیگری که در توسعه حرفه‌ای معلمی پررنگ است. ارائه تکالیف می‌باشد که معلم برای دانش‌آموزان بیان می‌دارد. تکلیف معلم باید عملکردی باشد و در افزایش دانش، دانش‌آموزان و پیوند دانسته‌های آن‌ها با محیط زندگیشان مؤثر باشد در همین راستا (Saif, 2014) تکلیف خانه به عنوان تمرین جهت یادگیری و افزایش توانایی و تعامل استفاده می‌گردد و تکالیف خانه آن دسته از فعالیت‌های درسی است که در

یادگیری‌های کلاسی جهت انجام دادن در خارج از کلاس و مدرسه برای دانش‌آموزان تعیین می‌شود. نقش تکلیف به عنوان یک حلقه ارتباطی بین خانه و مدرسه انکارناپذیر است و آنچه در این ارتباط مهم است نوع ارائه تکلیف است که باید نسبت به وضعیت سنی، محیط زندگی و شرایط خانوادگی، زمان اجرای تکلیف و عواملی از این دست در تعیین تکلیف دقت نظر داشت (Alizadeh & Salehi, 2014). بنابراین یک معلم برای توسعه حرفه‌ای خود و مؤثرتر نمودن روش تدریس خود باید در پی بهبود بخشیدن به وظایف کلی خود، مهارت عاطفی، مهارت ارتباطی، مهارت تدریس و مهارت خود ارزیابی از دانش‌آموزان برآید و همواره در رفتار و روش و مهارت‌های خود واکاوی و تأمل داشته باشد به عنوان جمع‌بندی می‌توان گفت که عوامل مؤثر بر توسعه حرفه‌ای معلمان عبارت‌اند از شناخت از وظایف معلم، مهارت عاطفی، مهارت ارتباطی، مهارت تدریس و مهارت خود ارزیابی معلم از دانش‌آموزان که هر کدام از این محورها دارای زیرشاخه‌های چندگانه هستند که در مدل تحلیل - استنباطی توسعه حرفه‌ای بر اساس کدگذاری‌های متعارف باز-محوری و انتخابی در قالب شکل زیر ارائه شده است.

مدل ۱: مدل تحلیلی - استنباطی تاملاتی بر توسعه حرفه ای شغل معلمی با رویکرد کنش پژوهی

References

- Ahanchian, M., Karami, M., Kohandel, M., & Mehrmohammadi, M. (2017). Representation of controversies regarding the two discourses of professional development and teacher's professional identity from the perspective of power relations. *Research Paper on Basics of Education and Training*, 8(2), 103-122.
- Ahmadi, I., Bazkhoda, S. J., Khurshidpour, Z., & Mohammadi, N. (2012). Methods of managing educational space. *Journal of Humanities Research*, 29, 9-26.
- Alizadeh, S., & Salehi, K. (2014). The use of creative assignments in improving the quality of students' learning: a study using the action research method. *International Conference on Management and Social Sciences*.
- Amani, F. (2014). Dimensions of reflection and its importance in the training of teachers of thought. *Tarbiat Moalem Fekor Quarterly*, 1(1), 52-73.
- Asadolahi, F., Hatami, J., Talaei, E., & Mehramohmadi, M. (2017). Theoretical explanation and reflective narrative writing in the professional development of student teachers: presenting a conceptual model based on (meta-interpretive synthesis). *Two Quarterly Journals of Theory and Practice in Curriculum*, 7(12), 149-192.
- Bruemmer, K. H. (2018). "Voices of Cooperating Teachers: Comparing Experiences Of Professional Development School And Traditional Student Teaching Models".
- Buczynski, S., & Hansen, C. B. (2010). "Impact of professional development on teacher practice: Uncovering connections. *Teaching and teacher education*", 26(3), 599-607.
- Colin, M., Translation: Al Hosseini, F., & Mali, P. (2016). Action research / teachers as researchers. *Teacher Education Quarterly*, 2(2), 145-141.
- Daneshpazhouh, Z., & Farzad, V. (2008). Evaluation of professional skills of primary school teachers. *Educational innovations quarterly*, 18(5).
- Danielson, C. (2007). *Enhancing professional practice: A framework for teaching*. ASCD.
- Delqandi, K., & Delqandi, M. (2014). Characteristics of the best teachers from different perspectives. *Charso National Conference of Humanities, Shiraz*.
- Deputy of elementary education. (2016). *Step-by-step guide to the research course*. Publications of Manadi Tarbiat Cultural Institute, Tehran.
- Esfandiari, R., Fathi Azar, I., & Mahmoudi, F. (2009). Investigating the relationship between students' active participation in teaching and academic progress. *Educational Studies in Psychology*, 3(10), 65-82.
- Farrokhi, M. H., & Kalantari Khandani I. A. (2015). "A look at the professional development of Faqor teachers and the explanation of lesson research and learning activities, *Faqor teacher training quarterly*", 2(3), 73-96.

Ganji, K., Dinarund, H., & Abutalebi, H. (2013). "The effectiveness of teaching questioning skills and explaining to teachers on the creativity of secondary school students". *Innovation and creativity in humanities*, 7, 0-137.

Guskey, T. R. (2009). Closing the knowledge gap on effective professional development. *Educational horizons*, 87(4), 224-233.

Hadadan, A. (2015). Educational aids and their impact on learning. The third international conference on modern researches in management, economics and accounting, Istanbul-Turkey.

Hesampour, Z., Mokhtari, Z., Naseri Jahormi, R., & Naseri Jahormi, R. (2017). "Phenomenological understanding of primary school teachers' lived experience of verbal communication. *Educational Innovation Quarterly*", 17(67).

Hossein Bar, Y. M., & Sazmand, I. (2017). How students participate in the learning process. *The fifth national conference of psychology of social and educational sciences*.

Huberman, M. (1989). The professional life cycle of teachers. *Teachers college record*, 91(1), 31-57.

Imam Jum'a, M. R., & Mehrmohammadi, M. (2008). Criticism and examination of thinking teaching in order to provide the curriculum for teacher training. *Curriculum Studies Quarterly*, 1(3).

Iraji Rad, & A., Haji, M. (2017). Investigating the relationship between self-awareness and emotions caused by teaching in conservatory teachers (students). *Educational Psychology Quarterly*, Allameh Tabatabai University, 4(55), 55-70.

Irvani, S., & Bagheri, K. (2001). The place of educational theories in teacher's practice. *Journal of Psychology and Educational Sciences*, 20, 138-123.

Kadkhodaei, M. A. (2016). What, diversity and how. *Tarbiat Moalem Fekor Quarterly*, 2(3), 27-44.

Koshki, F., & Na'emi, M. A. (2017). The effect of time management training on creativity in elementary school students. *Scientific Research Quarterly*, *Innovation and Creativity in Humanities*, 8(3), 1-24.

Mahmoudi, S. N. (2018). Presenting a causal model to investigate the mediating role of the quality of teacher-student communication in the relationship between academic self-regulation, school culture and academic enthusiasm with creative thinking in high school students.

Maleki, H. (2008). *Teacher's professional qualifications (fourth edition)*. Madrasah Publications, Tehran.

Motavali, C., & Yaqoubi, Z. (2012). "The necessity of developing and using the lesson plan in the educational process. the 8th Iranian Chemistry Educational Seminar, 6th and 7th of Shahrivar". Faculty of Chemistry. Semnan University.

Pardakhtchi, M. H., Taheri, M., Arefi, M., & Ghahrani, M. (2019). Exploring the professional development process of teachers in teacher training centers: Foundation data theory. *Educational innovations quarterly*, 45(12).

Pouzideh M. (2020). Review and how to manage time in the classroom. *The first national conference on applied research in education processes*.

Rahimi, A. M., Ghaznavi, M., & Najari, M. (2017). Investigating the role of new educational technologies in teachers' teaching efficiency. *National conference of new psychology with emphasis on its applications in life 3, Isfahan*.

Rauf, A. (2017). Global movement to improve teacher education. Iran, Ministry of Education, Research Institute of Education, Publications Unit.

Rezapour Mirsaleh, Y., Pourabдини Ardakani, M., & Mousavi Nodoshan, S. H. (2015). The effect of the teacher's source of control, self-efficacy of classroom management and order, and self-efficacy in teaching on the classroom environment in elementary school teachers. *New educational approaches*, 125-145

Saif, A. A. (1998). Educational measurement and evaluation methods, Duran Publications, Tehran.

Saif, A. A. (2014). Modern educational psychology. Duran publication, Tehran.

Sallee, R. E. (2011). Closing the Teaching Gap: Professional Development Programs that Work. ProQuest LLC. 789 East Eisenhower Parkway, PO Box 1346, Ann Arbor, MI 48106.

Samadi, M. (2012). Examining the role of teachers' professional knowledge and self-efficacy on their positive and negative communication methods with students. *Journal of Educational Psychology Studies*, 10(17), 105-126.

Taghipour, H. A., Keshavarz Zalshekanari, R., & Youssef Rashidi, A. A. (2016). Content knowledge of teaching methods and its impact on students' academic progress. The 9th Scientific Research Conference of Educational Sciences and Psychology, Social and Cultural Damages of Iran.

Taghizadeh, A., & Azimi, I. (2018). Adaptation to the validation of reflective thinking levels questionnaire: a case study of Tarbiat Moalem University students. *Scientific Quarterly, research in educational and virtual learning of the seventh year*, 2(26), 43-54.

Talkhabi, M., Rahmati, Z., & Moradi A. (2019). Teachers' professional development and conceptual change through the knowledge building environment. *Cognitive Psychology Quarterly*, 8 (1).

Tong, L. F., & Han, Y. B. (2005). Applying TQM philosophy to the teaching and learning process. Monash university, Malaysia.

Zainali, F. (2015). Investigating the relationship between educational aids and learning of middle school students in West Azarbaijan Province. *the second international research conference in science and technology, Turkey-Istanbul*.

The Function of Action Research In The Professional Development of Students And Teachers of Farhangian University

Narges Cheraghy*¹, Adel Soleimani²

Abstract

This qualitative research is analytic-inferential. Its statistical population was 16 students from the first grade of elementary school of Biston sugar factory. The method of data collection is observation and interview. First, by writing a statement, analyzing the five situations (physical, emotional, educational, organizational-administrative, virtual education), drawing a mental map, a lesson plan was prepared and implemented, which was approved by the research group and by conventional coding Analysis was done. A number of 172 open codes, 20 central codes and 5 selective codes were extracted from teaching criticism and reflections. Among the key codes obtained that can be effective in promoting the development of the teaching profession are the teacher's self-knowledge, the management of the educational environment, having a lesson plan, the teacher's moral characteristics, the teacher's behavior, the teacher's interest in education, the teacher's initial communication, planning and preparation, reviewing knowledge, involving students, teacher's content knowledge, teacher's verbal skills, questioning techniques, using educational facilities, using technology, establishing order in the classroom, time management, The final classification, assessment and evaluation and presentation of performance assignment indicated that the selective codes provided under the title of teacher's duties, teacher's emotional skill, teacher's communication skill, teaching skill and teacher's assessment and evaluation skill.

Keywords: action research, professional development, professional reflections, teacher job

---

1. Student of Farhangian University of Kermanshah, Kermanshah, Iran.. Email:

cheraghinarges10@gmail.com

2. Lecturer, Kermanshah Farhangian University, Kermanshah, Iran.